

a) ker federalna vlada nima danes nikakeršne juridikcije, da bi preganjala one, ki so z „lynchom“ obeseli inozemne državljane, v kateri si bodi državi, ki je del federacije;

b) ker federalna vlada, tudi če bi imela to juridikcijo, ne more preiskave prenesti iz sodnega okraja, v katerem se je dejanje storilo, v drugi okraj, in še manj more v to svrho ustrojiti posebno sodišče. In če bi jo kongres v to pooblastil, ravnal bi proti ustavi.

7. Federalna vlada ne more po ustavi segati v policijo države braniti inozemca.

8. Vse te težave izhajajo od ustavnih določil Zjedinjenih držav.

James Bryce bi rad, da naj kongres dá amerikalnski vladi širšo jurisdikcijo v mednarodnih odnošajih, zlasti kolikor se tiče protekcije inozemcev.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Slučaj §-a 163. obč. drž. zak.

Deželno sodišče v P. je v pravdi Marije Č. proti zapuščini Josipa M. po kuratorji ad actum dru. K. C. na pripoznanje očetstva ter na privolitev, da bi tožiteljica bila zato, ker je Josip M. z Josipino J. stopil v zakon, upisana v krstno matico kot zakonska hči Josipa M., razsodilo tako-le: Josip M. je oče dne 6. majnika 1858 v Pragi od Josipine J. porojene tožiteljice Marije Č. roj. J.; le-tá bila je legitimovana po zakonski zvezi med Josipom M. in Josipino J. — Odbija pa se tožba Marije Č. roj. J. po tem delu, naj bi se spoznalo za pravo, da je kurator zapuščine Josipa M. dolžan pripoznati to očetstvo tožiteljici ter njeno legitimacijo »per subsequens matrimonium«, nastalo po zakonski zvezi Josipa M. z Josipino J. in dolžan privoliti, da bi bila tožiteljica na podlagi rzsodbe upisana v krstno matico kakor zakonska, »per subsequens matrimonium« legitimovana hči Josipa M. in Josipine J.

R a z l o g i.

Po §-u 163. obč. drž. zak. se smatra otroku za proditelja tist, komur se dokaže, da je bil pri materi otrokovi v dobi, od katere pa do njenega poroda ni preteklo manj nego šest in ne več nego deset mesecev, ali kdor kaj takega četudi le izvensodno pripozna. Da je Josip M. pripoznal očetstvo tožiteljici izvensodno, o tem je bil dokaz s pričama Vaclavom M. in Barbaro S. ponuden in tudi doprinešen. Priča Vaclav M. je potrdil, da je Josip M. njegov brat, s tožiteljčino materjo Josipino J. živel sedemnajst let, predno se je z njo l. 1867. poročil, da je Marijo J., sedaj omoženo Č. in porojeno od Josipine J., imenoval svojo hčer ter ž njo ravnal kakor s svojim otrokom, ter da se je proti priči kesal, ker je ime svoji poroki pozabil Marijo J. dati zapisati na svoje v krstni matici. Priča Barbara S. tudi potrjuje, da je njen brat Josip M. živel z Josipino J. v času, ko se je tožiteljica porodila, in priči povedal, da onadva (Josip M. in Josipina J.) imata hčer, ter da je Josip M., kedar je koli priča k njemu prišla, navzočno tožiteljico priznaval za svojo hčer in ž njo tudi ravnal kakor s hčerjo. Če se na to pomisli še, da je pričama, bratu in sestri Josipa M., bilo kot njegovima sorodnikoma in torej zakonitima dedičema do tega, zvedeti resnico, in da je Josip M., kateri je z materjo tožiteljčino živel uže pred rojstvom tožiteljice, le-to pred pričami za svojo hčer pripoznal, onda ne more biti dvojbe, da je Josip M. tožiteljico rodil z Josipino J. in je torej pripoznati, da je Josip M. oče tožiteljice in da je tožiteljica, ker sta potem njena roditelja stopila v zakon, legitimovana kot zakonsko dete. Glede na ta izrek je prošnja, da bi bil kurator spoznan dolžnim pripoznati, očetstvo Josipa M. tožiteljici nepotrebna in brez pravnih nasledkov, a zato je bilo odbiti tožbo v tem delu. Tako tudi ni bilo moči ugoditi tožbeni prošnji, da bodi kurator dolžan privoliti, naj se legitimacija tožiteljice po zakonu med Josipom M. in Josipino J. zabeleži v krstno matico, ker za popravo krstnih matic sodišče ni pristojno. Takšne poprave spadajo v področje oblastev upravnih.

Na apelacijo tožene zapuščine je višje deželno sodišče v P. prvosodno razsodbo v delu, kateri tožbo odbija, pustilo, kakršna je bila, v ostalem pa jo premenilo ter tožbo odbilo tudi sicer iz nastopnih razlogov:

Ker je tožiteljica Marija Č., hči Josipine J., porodila se dne 6. majnika 1858, Josipina J. pa je stoprav dne 11. februarja omožila se z Josipom M., zato Marija Č. ne more biti zakonska hči Josipine J. in Josipa M., a treba je, ker Marija Č. hoče pripoznanja, da jej je oče Josip M., povse imeti v čisljih § 163. obč. drž. zak. Po tem določilu zakonovem pa mora tožiteljica dokazati, da je Josip M. z Josipino J. v kritični dobi telesno občeval ali da je to izvensodno pripoznal. Ta dokaz je, kar izhaja iz §-a 163. obč. drž. zak. samega, doprinesiti po občem sodnem redu, ne zadoščujejo pa občne domneve niti ni pripustiti dokaza z indicijami. Takšen dokaz z indicijami pa ima razsodba prvega sodnika za podstavo. Za telesno občevanje ni tožiteljica ponudila nikakega dokaza, nego ponujeni in provedeni dokaz nanaša se zgolj na dozdevno izvensodno pripoznanje. Ako pa se pretehta izpoved prič Vaclava M. in Barbare S., to je jasno, da je Josip M. Marijo J. imenoval svojo hčer in jo za hčer tudi čislal, toda priči vender nista potrdili, da bi bil Josip M. pripoznal, da je bil pri Josipini J. v kritični dobi. Če je Josip M. Marijo J. imenoval hčer svojo, to toliko menj obsega dokaz očetstva, ker je imel Marijo J. pri sebi lahko tudi kot svojo gojenko in jo zaradi tega imenoval svojo hčer. Potem pa, če bi tudi bilo moči v tem, da je Josip M. Marijo J. označeval z imenom hčere, videti pripoznanje očetstva, to pripoznanje nikakor ne bi bilo pripoznanje po smislu §-a 110. obč. sod. r., ker se niti ni trdilo, da bi bili priči vprašali Josipa M., kaj ima z Marijo J., in da bi bilo obema pričama do tega, zvedeti resnico. Bila je torej razsodba predrugačena, v čemer ugaja tožbi, v čemer pa tožbo odbija, ostala je po § 257. obč. sod. reda neizpremenjena, ker zoper ta del ni bilo odpora.

Najvišje sodišče je z odločbo z dne 22. majnika 1891, št. 5299, premenilo razsodbo druge instance ter odobrilo prvosodno razsodbo iz nastopnih razlogov:

Tožba dosega najprvo, naj bi zapuščina Josipa M. pripoznala, da je le-ta oče tožiteljice, porojene izven zakona, ter naj bi se na podlogi tega izreka in ker je po njenem rojstvu Josip M. njeno mater Josipino J. vzel za zakonsko ženo, tožiteljica tudi proglasila za zakonsko hčer njegovo. Kar se tiče one zahteve, katera je samostojna, uporabiti je zgolj določilo §-a 163. obč. drž. zak. in zahtevi tej je ugoditi, če se le tako, kakor velewa sodni red, do-

kaže, da je Josip M. z materjo tožiteljčino občeval v času odločilnem, ali če se tudi le izpriča, da je on sam to izvensodno pripoznal. Za ta dokaz pa zaleže dokaz, da je Josip M. izven sodišča izjavil, da je oče tožiteljčin. Ako se je tako izjavil, moral si je biti svest, da se udá za dejanske pogoje, iz katerih se po istini in po zakonu snuje njegovo očetstvo, in udajajoč se za svoje očetstvo izrazil je in pripoznal, da je z materjo tožiteljčino občeval v času odločilnem. Ta dokaz po §-u 163. obč. drž. zak. se razlikuje od dokaza s pripoznanjem izvensodnim po § 110. obč. sod. r. (kateri je res način dokazovanja po sodnem redu in označen v prvem stavku §-a 163. obč. drž. zak.) in ni mu torej potreba pogojev, pisanih v §-u 110. obč. sod. r., da bi se pripoznanje zgodilo na vprašanje nekogar, o katerem je pripoznajoči znal, da bi rad zvedel resnico. Uže prvi sodnik pa je v svojih razlogih prav pisal, da je treba po izpovedih celo brezsumnih prič Vaclava M. in Barbare S. smatrati dokazanim, da je Josip M. pripoznal tožiteljico za svojo hčer in ž njo tudi tako ravnal, in to tem bolj, ker sta ti priči brat in sestra Josipa M. in sta torej izpovedali se proti svojim možnim koristim. Pomislek, da je Josip M. to pripoznavši imel tožiteljico zgolj za gojenko in jej le nadel ime hčeri, ne spada semkaj, kajti zanj ni nikakega povoda, nego nadaljnja izpoved Vaclava M., da mu je Josip M. izjavil se, da je bil oženivši se pozabil tožiteljico prepisati na sebe, ter izpoved Barbare S., da je njo Josip M., kakor jej je rekel, hotel imeti za botro in da bi ona to tudi bila, ako bi prebivala tist čas v P., vse to nedvojbeno kaže, da se je Josip M. pripoznal roditeljem tožiteljice. Rzsodba prvega sodnika je torej, kolikor je ugodil temu delu tožbine prošnje, prav po stanji stvari in po zakonu.

b) Povračilo škode za izgubljeno oko.

V pravdi Mateja Ž. proti tožencu Vinku J. zaradi 1242 gld. je okr. sodišče v R. I. zahtevo tožiteljevo, da bi bil toženec dolžan tožitelju, ker ga je bil po sodbi porotnega sodišča v Ljubljani težko telesno poškodoval, plačati odškodnino in sicer za izgubljeno desno oko ter trajno oslabljenje vida in znamenito pohabljenje znesek 1000 gld., za sedaj odbilo; obsodilo pa je toženca II., da

mora tožitelju plačati za bolečine sicer ne zahtevanih 300 gld., pač pa znižani znesek 250 gld., menj v kazenski sodbi priznanih 150 gld. torej 100 gld., potem III., da mora tožitelju plačati odešli zaslužek, sicer ne zahtevanih 200 gld., pač pa znižani znesek 168 gld., menj v kazenski sodbi priznanih 108 gld., torej 60 gld. Glede pravnih stroškov je rzsodilo, da mora toženec tožitelju povrniti jih 155 gld. 15 kr.

Razlogi.

S kazensko sodbo porotnega sodišča v Ljubljani z dne 4. dec. 1884 je po smislu § 111. obč. sod. r. popolnem dokazano, da je toženec Vinko J. dne 30. marcija 1884 Mateju Ž. vrgel s sovražnim namenom stekleno čašo na desno oko, da je potem na to oko pritisnil vroč cilinder svetilnice, zaradi tega je dobil Matej Ž. težko poškodbo z najmanj 30-dnevnim motenjém zdravja in nezmožnostjo za poklic vred, a bil je ob jednom na vidu trajno oslavljen ter znamenito pohabljen. Zategadelj je toženec po § 1325, obč. drž. zak. zavezan: poškodovancu opraviti zdravilne stroške, povrniti mu odešli in, če poškodovanec ni več sposoben pridobiti si kaj, tudi v bodoče odhajajoči zaslužek in vrhu tega plačati mu za bolečine denarni znesek, ki je primeren pozvedenim okolnostim. — Tožitelj torej zahteva I., naj mu toženec plača za oko in znamenito pohabljenje 1000 gld. odškodnine. Tej zahtevi pa tačas ni moči ugoditi. Res je sicer, da bi se tožencu s kakim kapitalom lahko povrnil bodoči odhodek zaslužka, toda tačas ni nikake podloge, da bi bilo moči namestek za odhodek zaslužka, ki ga bode šele tožitelj imel zaradi izgubljenega očesa, določiti z gotovo vsoto denarja. Začasna odbitev tožbe v tej točki pa se utemeljuje s tem, ker poškodovancu pristojna po § 1325. obč. drž. zak. povračilo, ako mu morebiti pozneje odide kaj zaslužka, in tako je tožitelju pridržati pravico, da sme pozneje kedaj zahtevati odškodnine, bodisi v kapitalu ali pa v ponavljajočih se rentah. — II. zahteva tožitelj za bolečine 300 gld., menj 150 gld., katere mu je uže porotno sodišče priznalo, torej še 150 gld. Po § 1325. obč. drž. zak. ni moči priznavati za bolečine na podlogi cenitve poškodovančeve, nego to je predmet sodniškega preudarka, snujočega se iz okolnostij, katere so v obravnavi navedene in dokazane. Tu pa sta zaslišana zdravnik izjavila se, da je prisojena bolečina v znesku 150 gld. glede na velike bolečine poškodovančeve jako majhna, in bilo jo je

zategadelj zvišati za 50 gld. Ker sta zvedenca tudi izrekla, da se bodo manjše bolečine še pokazale in ponavljale, bilo je dodati še 50 gld. in tako vso bolečino zvišati na 250 gld. — III. zahteva tožitelj za odešli zaslužek 200 gld., menj uže prisojenih 108 gld., torej še 92 gld. V tem pogledu se je dognalo, da tožitelj ni v službi pri obrtni družbi, nego je njen podjetnik, imejoč več delavcev in kapital. Zaradi tega se odešli zaslužek za dan določa z 2 gld., torej za 84 delovnih dni z 168 gld. ter tako znesek 108 gld., kateri je uže prisodilo porotno sodišče, zvišuje na 168 gld. — Ker je tožitelj propadel samo glede 1000 gld. za oko in še to le začasno, v vseh ostalih točkah pa je zmagal, in ker pravdanje zaradi 1000 gld. povzročilo posebnih stroškov, zaradi tega je utemeljeno v § 25. zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak., da se tožitelju prisodi povračilo sodnih stroškov.

Proti tej razsodbi sta vložili obe stranki apelacijske pritožbe. Tožitelj se je zaradi I. točke razsodbe skliceval na § 1293. obč. drž. zak., po katerem škoda zadene tudi lahko osebo kot tako, na §§ 1295. in 1324. ibid., po katerih je poškodovatelj dolžan dati tudi popolno zadostilo, to pa obsega po § 1323. ibid. tudi izbris povzročene razžaljenja; razsodba da je, imejoč v čislih § 1325. ibid., prezrla splošna določila o povračilu škode, prezrla tudi izpovedi zvedencev, katere so zadostna podloga določevanju odškodnine za oko, katero je takoj spoznati. — Toženec je zahteval, naj se tožitelju za stalno odbije zahteva glede 1000 gld. pod I., češ, da res ni nikakega temelja za njo in da bi vsaka poznejšnja zahteva bila bistveno različna od sojene; zlasti pa se je pritožil zaradi stroškov, češ, nasprotnik je zahteval 1242 gld., a prisojenih mu je bilo le 160 gld., propadel je z 1082 gld., torej ne gre prisojati mu pravnih stroškov, kateri so večji nego prisojena vsota, če se došteje razsodnina; glede bolečnine prosil je znižanja, glede odešlega zaslužka pa zahteval, naj nasprotnik stori cenilno prisego.

Višje dež. sodišče v Gradci je z razsodbo z dne 28. majnika 1890. šte. 11483 prvosodno razsodbo nekaj potrdilo, nekaj premenilo in spoznalo, da je toženec Vinko J. dolžan plačati: I. za izgubljeno desno oko ter zaradi tega za trajno oslabiljenje vida in znamenito pohabljenje, sicer ne zahtevanega zneska 1000 gld., nego znižani znesek 500 gld.; II. za bolečine, ne zahtevanih 300 gld.,

nego znižani znesek 250 gld., menj uže kazensko-sodno prisojenih 150 gld., torej še 100 gld.; III. za odhodek zaslužka, ne sicer zahtevanih 200 gld., nego znesek 168 gld., menj kazensko-sodno priznanih 108., torej še 60 gld., te pa le tedaj, ako tožitelj stori cenilno prisego, da ima zaradi pridobitne nezmožnosti, katero mu je toženec povzročil, pri zaslužku 168 gld. škode. Gledé pravnih stroškov je višje sodišče spoznalo, da mora toženec tožitelju povrniti vse stroške prve in druge instance, apelacijske stroške svoje pa tudi trpeti.

Razlogi.

Tožitelj se pritožuje v apelaciji zlasti zategadelj, ker se mu za sedaj odbija zahtevano povračilo škode z zneskom 1000 gld. za trajno, zaradi izgubljenega očesa nastopivše oslabljenje vida in za znamenito pohabljenje. Ta pritožba je osnovana. Če tudi je res, da doba življenja tožiteljevega ni določena in da zaradi tega ni moči številoma ustanoviti gotovega zaslužka, kateri mu v bodoče odide, vendar zaradi tega ni, da bi ne bilo smeti prisoditi odškodninskega kapitala za utešjenje pridobitne zmožnosti in napredovanja tožiteljevega za utešjenje, ki izhaja iz trajno oslabljenega vida ter znamenitega pohabljenja. Po §. 1293 obč. drž. zak. je namreč škoda vsaka kvara, ki se komu stori na imovini, na pravicah ali na njegovi osebi. Nadalje je po §. 1324 poškodovanec, kedar se škoda stori iz hudobnega namena, upravičen zahtevati popolnega zadoščenja, katero po §. 1323 obč. drž. zak. obsega tudi izbris povzročene razžaljenja. Da izguba očesa utešnjuje bodočo pridobitno zmožnost tožiteljevo, to izhaja brezdvojbeno iz izreka zaslišanih zvedencev in umevno je tudi samo po sebi, da tožitelj trpi pri svojem poklicu ne malo kvaro, ker je izgubil integriteto telesa. Povračilo za to pa spada pod dolžnost odškodovanja, katero poškodovatelju nalaga § 1325 obč. drž. zak., in poškodovanec ima po §. 1323 obč. drž. zak. pravico do namestka, s katerim naj se nekoliko izravna storjena izguba očesa in utešjenje zaslužka. Ker more v tem pogledu veljati zgolj abstraktna cenitev in ker sodnik presodi, koliko je odškodnine odmeriti, tedaj je vprašanje, ali se po danih okoliščinah tožiteljeva zahteva prilega zmanjšani pridobitni zmožnosti in pokvarjenemu stanju. Tu pa se pokaže, če uvažujemo izpovedi prič in zvedencev, potem zlasti tudi razmere življenja tožiteljevega, da je pretiran znesek 1000 gld., in zategadelj se spoznava,

da je le odškodnina v znesku 500 gld. primerna in se toliko tudi tožitelju brezpogojno prisodi in tako njegovi apelaciji nekoliko ugoti. Kar se tiče zahtevanega zneska za bolečine, odmeri se kakor v nižji razsodbi iz razlogov prvega sodnika. Kar se pa tiče izreka za odešli zaslužek, katerega se je prisodilo 60 gld. več, tu je tožitelj sam v repliki navedel, da je njegova nezmožnost za delo trajala 84 dnij, in zategadelj se ni moči ozirati na njegovo, še-le v apelacijski pritožbi storjeno in na izrek zvedencev opirajočo se trditev, da najmanj 90 dnij ni mogel opravljati svojega poklica. Pač pa je tu opravičena apelacijska pritožba toženčeva, ki se drugače zameta, opravičena toliko, ker se je znižana odškodnina v znesku 60 gld. brezpogojno prisodila, a je bilo uporabiti § 214. obč. sod. reda ter dopustiti cenilno prisego. V tem pogledu je torej tudi bilo predru-gačiti prvosodno razsodbo. — Gledé pravdnih stroškov pa jo je bilo potrditi, ker je bilo spoznano, da je tožiteljeva zahteva po vseh svojih delih upravičena in ker je bil toženec brezpogojno ob-sojen, da mora plačati dognane odškodninske zneske in sicer vse razun malega dela v znesku 60 gld., in naposled, ker tudi ni smatrati, da je tožitelj deloma propadel, če je sodnik zneske znižal. Odločba gledé apelacijskih stroškov snuje se iz določil §§. 24 in 26 zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak.

Najvišje sodišče ni nekaj redni, nekaj izvenredni revizijski pritožbi toženčevi ugodilo iz naslednjih razlogov:

Da tožitelj po tem, ker je izgubil desno oko in mu je trajno vid oslabiljen in ker je zaradi te poškodbe tudi pohabljen, trpi utešnjenje svoje pridobitne zmožnosti in svojega bodočega napre-dovanja, da torej ima materialno škodo, to učé vsakdanje izkušnje življenja, isto pa tudi potrjujeta zaslišana zvedenca; po tem takem mu je toženec po § 1323. do 1326. obč. drž. zak. dolžan dati po-polno zadoščenje. Če prav tožitelj ni s številko izkazal povzročene škode in tega tudi po naravi stvari storiti ni mogel, razun da je izkazal odešli zaslužek in zdravilne, uže kazensko-sodno prisojene stroške, vendar ni zakonite ovire, da bi mu sodnik ne smel za ostalo škodo prisoditi odškodninske glavnice, katero je določiti, pretehtujoč in ocenjujoč vse okolnosti. Da bi znesek 500 gld., ka-teri je izreklo višje dež. sodišče, bil pretiran, to se utemeljeno ne da ugovarjati, če pomislimo, da tožitelj ni preprost delavec pri lesu, nego nastavnik in voditelj dela, potem da so, kakor sta se

izjavila zvedenca in sicer jeden, navajajoč gotove okolnosti, katere je sam opazoval, tožiteljevi uspehi v tem poklicu ponehali izza poškodbe, naposled če pomislimo, da to, ker mu je obraz pohabljen mu gotovo more težave delati pri izbiranji zakonske družice. V tej točki je torej revizijska pritožba neutemeljena in jo je bilo zavreči. Glede izreka o bolečnini, ob odhodu zaslužka in povračilu stroškov, obrača se revizija proti istoglasnima odločbama spodnjih sodišč in bilo bi se torej nanjo ozirati le tedaj, če bi razsodbi bili očitno krivični ali ničevni. Niti v tem, niti v onem pogledu pa ni vzroka, da bi se ugodilo revizijski zahtevi, nego smatrati je obe odločbi za upravičeni, kakor sta utemeljeni. Ničnosti toženec sam ni trdil in tudi je ni bilo zaslediti pri pregledovanji aktov.

c) K dokazovanju, da je tožba zaradi motene posesti prekasno vložena.

V pravdi Marije Eh. proti Neži H. zaradi motene posesti razsodilo je okr. sodišče v Pliberku o tožbi de praes. 25. oktobra 1888, št. 5691, s konečnim odlokom z dne 27. decembra 1888, št. 6865, takó, da ima tožiteljica Marija Eh. zadnjo dejansko posest v obrisu označenega dela parcele 60 kat. obč. S., da je tožena N. H. tožiteljico v tej posesti na ta način motila, ker je dala na gotovih mestih postaviti 6 novih mejnikov s črkama N. H., da torej mora te mejnike odstraniti, za naprej opustiti vsako motitev posesti in tožiteljici povrniti vse pravdne stroške pod eksekucijo.

Razlogi.

Toženka priznala je, da je postavila nove, v obrisu zaznamovane mejnike. Nikakor ni dokazano, kar toženka trdi, da tožiteljica ni tožila v 30 dneh. Gledé njenega očeta Fl. Eh. trdila in dokazala je toženka pač take okolnosti, ki bi dale domnevati, da je on res uže poprej zvedel motenje posesti; na drugi strani pa je Fl. Eh., dasi zavržna priča, uprav nasprotno prisegel, da je on namreč nove mejnike še-le zapazil dne 27. septembra 1888 tam, kjer so bili poprej le koli zabiti, katerih on kot meje ni priznal; gledé tožiteljice same pa niti verjetno ni, da bi bila ona še prej kaj vedela, ker je po pričah dokazano, da se ona le za domače delo briga in malokedaj iz hiše pride. Tožiteljica pa je bila do

onega časa, ko so se postavili novi mejniki, v mirni posesti prepirnne zemlje. — Toženka takrat (iz začetka, meseca septembra 1888), ko je geometer zemljo premeril, nikakor še ni pridobila posesti, dasi je uže takrat na istih mestih kole zabila; ker to je tudi lahko storila le v ta namen, da se vidi, kje je bajè prava meja po mapi, in to je tembolj domnevati, ker koli niso taka znamenja, ki bi služila za mejo na njivah in travnikih, in ker je takrat Fl. Eh., ko se je odstranil, odločno izrekel: »Posestna meja je pa druga,« in je torej gledé na to prav brez pomena, če se Fl. Eh. ni branil proti temu početju ter kolov ni odstranil. Tožiteljica pa je tudi potem in pred 21. sept. 1888 in sicer zadnja na prepirni zemlji posest zvršila na ta način, da je njen pooblaščenec Fl. Eh. tam pokošeno travo odpeljal in večkrat todi vozil; to je nasprotničina priča F. V. sama potrdila. Po tem takem je toženka zopet izgubila svojo posest, če bi jo bila res ona takrat pridobila bila, ko je kole zabila. Tudi ne trdi toženka resnice, češ da ni mejnikov postavila proti volji tožiteljice, nego z njenim privoljenjem; saj se je tožiteljica odločno izrazila občinskemu svetovalcu, ki jo je povabil, naj pride gledat, kako se bodo postavili mejniki, da je to nič ne briga in da ne bode prišla, in to svojo voljo je tudi uže poprej razodela, ko je ukazala odpeljati travo, katero je nasprotnica na prepirni zemlji bila pokosila. Ker je po tem takem tožiteljica dokazala svojo zadnjo posest in motenje te posesti, bilo je ugoditi tožbeni zahtevi.

Višje dež. sodišče v Gradci je z odločbo z dne 30. januarja 1889, št. 1307, ugodilo rekurzu tožene N. H. in zavrnilo tožbeno zahtevo iz naslednjih razlogov:

Toženka mora dokazati, da tožiteljica ni tožila v 30 dneh. Navadno ni moči dokazati naravnost po pričah, kdaj je kdo kaj zvedel, treba je le navesti in dokazati takšne okolnosti, iz katerih se lahko izvaja vednost. To domnevati je vedno, da se vsak dober go spodar vsaj toliko briga za svoje reči, kakor in kolikor je navadno. Gledé na to načelo je le-tu pač dokazano, da je tožiteljica uže poprej, nego stoprav v zadnjih 30 dneh pred tožbo znala, oziroma znati morala, da so se postavili novi mejniki. Kakor je razvidno iz priloženih aktov, sta se stranki zaradi meje uže večkrat pravdali in tožiteljico je na podlogi pooblastila s 17. junija 1886 vedno zastopal njen oče Fl. Eh. Dokazano je, da je Fl. Eh. naprosil c. kr. geometra M., naj mu pravo mejo izmeri, dokazano je tudi, da je

imenovani geometer koncem avgusta meseca ali začetkom septembra meseca 1888 vpričo toženke in Fl. Eh. prepirno zemljo premeril in s koli zaznamjal dognano mejo. Samo ob sebi je razumno, da namen tega zaznamovanja ni bil dognati posestno mejo, ker v to ni bilo treba poklicati geometra, nego le zaznamovati mejo po katastralni mapi. Dne 21. sept. 1888 naprosila je toženka občinskega predstojništva, naj postavi nove mejnike na mestu kolov. Občinski tajnik šel je potem v hišo tožiteljčino ter pozval njo in njenega očeta, da naj prideta tja, kjer se bodo zdaj postavili novi mejniki, tudi je dodal, da se bodo mejniki postavili tam, kjer so bili po naročilu geometrovem koli zabiti, in njima je naposled še rekel, ko sta se branila iti: »Dobro, bodemo pač postavili mejnike brez vas.« Gledé na to določno izjavo občinskega tajnika, bila bi morala tožiteljica vender prepričati se, so se li mejniki res postavili ali ne, da bi se potem branila zoper takšno početje pravnim pôtem; storiti bi to bila morala, ako bi bila le količkaj brigala se za svoje reči. Pomisliti je pa dalje treba, da je prepirna zemlja od tožiteljčine hiše oddaljena le 300 korakov, da leži zemlja ob občinski cesti, ki veže domačo vas s sosednim trgom, da se Fl. Eh. vsak dan po dokazovanji mnogih prič todi izprehaja in da se vsi novi, veliki mejniki lahko vidijo uže s ceste. Naposled se še lahko omenja, da je bilo za delo, ko so se mejniki postavili, potreba delj časa, in da ima tožiteljica večjo družino. Po tem takem je opravičeno misliti, da je tožiteljica takoj zvedla motenje posesti, ko se je vršilo, in bila je torej njena, dne 25. oktobra 1888 podána tožba uže zamujena. Zategadelj je bilo tožbo zavriniti, ne da bi bilo treba še dalje razpravljati, je li smeti smatrati dejánje tožene N. H. za motenje tožiteljčine posesti.

V svojem revizijskem rekurzu se je tožiteljica sklicevala na razloge prvega sodnika ter še jedenkrat poudarjala, da ona ni poprej zvedela nasprotničinega dejanja nego v zadnjih 30 dneh pred tožbo, da njen oče Fl. Eh., kar je s prisego potrdil, ni poprej mejnikov videl, da niso imeli njeni ljudje po dne 21. sept. 1888 nobenega opravila tam ter njej ni bilo treba hoditi tja, celo ne, ker si pač ni mogla misliti, da bode nasprotnica brez nje imela pogum postaviti nove mejnike, dasi je Fl. Eh. uže takrat, ko je geometer kole zabijal, odstranil in izjavil se, da to ni prava posestna meja; po tem takem nikakor ni dokazano, da bi bila ona

zamudila zakoniti čas; sama domneva pa ne sme sodniku zadostiti, ne sme mu namestovati strogega dokaza.

Najvišje sodišče je z odločbo z dne 16. aprila 1889, št. 3557, potrdilo višjesodno odločbo, oziraje se na njene stvarne razloge, katerih tožiteljica ni mogla ovreči v svojem rekurzu.

Dr. J. Hrašovec.

d) Kedaj je smatrati prvo polovico dokaza za doprinešeno ?

Okr. sodišče v Marenbergu je dne 29. majnika 1889. l., št. 326 v pravdni reči Fl. P-a proti A. in J. Pr. razsodilo, da toženca morata tožitelju dovoliti sorabo svoje žage in sicer na pol ali mu pa plačevati vsako leto po 40 gld., da morata tudi tožitelju plačati odškodnine 60 gld., ker mu nista dovolila leta 1886. in 1887. žage rabiti, naposled plačati mu pravnih stroške vse to v 14 dneh, ako ne bi prvotoženi A. Pr. storil dopolnilne prisege, da je tožitelj v jeseni 1886. leta njemu rekel: »Jaz ti žago podarim.«

Razlogi.

S kupno pogodbo z dne 3. febr. 1881. l. izgovoril si je tožitelj pravico, da sme žago na prodanem posestvu rabiti na pol. Ker sta mu toženca to zabranila, zahteva prvič, da priznata toženca njegovo pravico ali mu pa plačujeta 40 gld. na leto odškodnine, potem da mu plačata odškodnino za leto 1886. in 1887. 20 gld. ter 40 gld., vkupe 60 gld. — Toženca sta priznala, da si je tožitelj izgovoril navedeno pravico, trdita pa, da se je tožitelj tej pravici v jeseni 1885. l. odrekel, in da torej tožbena zahteva ni upravičena. — Po smislu § 1444. obč. drž. zak. se lahko upnik vselej, kedar se sme svoje pravice znebiti, tudi svojemu dolžniku v korist odpovedati je in dolžnika odvezati njegovih dolžnostij. Ako upnik takšno pravico dolžniku z njegovo privolitvijo brez plačila odpusti, tedaj mu jo daruje (§ 1381. obč. drž. zak.). Izjava sama obsega pravni naslov in način izročitve (§ 428. obč. drž. zak.); po takšni izjavi ne nastane nobena pravica za prejšnjega upravičenca, nego neha le dolžnost prejšnjega dolžnika. Zategadelj ni potreba izročiti dotične stvari ter tudi ni potreba pisma po smislu § 943. obč. drž. zak. — Ako toženec dokaže, da se je tožitelj res svoji pravici odrekel, tedaj je njegovo tožbeno zahtevo zavrniti tudi glede odškodnine za l. 1886.,

ker ta odškodnina gotovo ni bila izvzeta o priliki uže omenjene izjave v jeseni leta 1886. Priča Anton J. potrdil je, da ga je dolžnik poklical za pričo in njemu v navzočnosti prvotoženca rekel: »Ti si priča, da jaz Hrenu (prvotožencu) žago podarim.« Res je Anton J. prvotoženčev svak in zategadelj sumna priča; vendar pa podpirata izpovedi prič F. G-a in F. R-a njegovo izpoved. Priča F. G. potrdila je namreč, da jej je tožitelj sam pripovedal, da je tožencu žago podaril; priča F. R. pa je potrdila, da se je tožiteljeva žena njemu izrazila: »Sedaj bo pa Hren (prvotoženec) bogat, ker mu je moj mož žago podaril.« Po tem takem je vsaj polovica dokaza doprinešena in se je smela po vsej pravici dopustiti dopolnilna prisega.

Na tožiteljeve pritožbe premenilo je višje dež. sodišče v Gradci z razsodbo z dne 9. oktobra 1889, šte. 8900 razsodbo prvega sodnika ter je razsodilo, da se tožbeni zahtevi ugodi, ako toženca po glavni, tožitelju dani in prvotožencu zavračni prisegi ne dokažeta, da je res tožitelj v jeseni leta 1886. o priliki nekega prepira zaradi rabe prepirne žage prvotožencu se izrazil: »Jaz ti žago podarim.«

Razlogi.

Opravičeno je mnenje prvega sodnika, da se je tožitelj svoji pravici odrekel, ako dokažeta toženca okolnosti, katere prisega obsega. Res je sicer, da je odpoved po § 1444. obč. drž. zak. pogodba med dvema strankama in da mora prejšnji dolžnik takšno odpoved vsprejeti in priznati; ta privolitev pa se lahko zgodi izrecno ali molče (§ 863. obč. drž. zak.), in da sta toženca molče res v ono izjavo privolila, izhaja uže iz tega, da potem nista več tožitelju dovolila rabiti žage. Če je tudi prvotoženec po tožiteljevi izjavi: »Ti si priča, da jaz Hrenu žago podarim«, tožitelju odgovoril: »Oče jaz bi nekaj dal za žago, če hočete«, je to vendar brez pomena, ker je tožitelj na to baje odgovoril: »Jaz nič ne potrebujem od tebe, jaz ti žago podarim.« Vprašanje je zgolj to, je li tožitelj v jeseni leta 1886. pri uže omenjeni priliki res prvotožencu rekel: »Jaz ti žago podarim.« V tem pogledu pa je nazor prvega sodnika, da je prva polovica dokaza doprinešena, očitvidno neosnovan in razsodbe v tem smislu potrditi ni moči. Toženec mora dokazati, da se je tožitelj svoji pravici odrekel; priče morajo potrditi to, kar je tožitelj izpregovoril, in nikakor ne zadoščuje, če potrdijo priče

druge postranske okolnosti, ki se le posredno tičejo tožiteljeve izjave. Jedina neposredna priča Anton J. ne more nadomestiti prve polovice dokaza, ker je sumna priča. Priči F. G. in F. R. nista bili priči tožiteljeve izjave same, njene izpovedi se tičejo nekega priznanja, katero se pa ni godilo po pogojih §-a 110. obč. sod. r.; izpoved priče F. R.-a se pa celo tiče le nekega priznanja, katero je storila tožiteljeva žena, ne tožitelj sam. Po tem takem sta le-ti izpovedi ne glede na to, da vsaka zase nikakor ni dokazana po smislu sodnega reda, brez pomena. Ni bilo prav, da se je dovolila prvotožencu dopolnilna prisega, nego bilo je treba v tem pogledu premeniti prvega sodnika razsodbo in dovoliti glavno prisego, katero sta toženca tožitelju zanikavno naložila.

Na revizijsko pritožbo obeh tožencev potrdilo je najvišje sodišče razsodbo višjega dež. sodišča v Gradci z razsodbo z dne 21. januarija 1890. l., št. 14921 in sicer iz naslednjih razlogov:

Okrajno sodišče in višje deželno sodišče smatrali sta za odločilno to okolnost, je li se res tožitelj odrekel svoji pravici, oziroma je li res proti prvotožencu pri neki priliki izgovoril besede: »Jaz ti podarim žago.« Okrajno sodišče dovolilo je prvotožencu dopolnilno prisego; višje deželno sodišče priznalo pa je tožitelju glavno prisego v zanikavnem smislu, katero sme prvotožencu zavriniti. Tožitelj se ni pritožil in le toženca zahtevata, da je potrditi razsodbo prvega sodnika. Najvišjemu sodišču je torej le preudariti, katero razsodbo naj potrdi. Akoprav je priča Anton J. potrdila, da je tožitelj prvotožencu o priliki nekega prepira izpregovoril besede: »Jaz ti žago podarim«, vendar še nikakor ni doprinešena prva polovica dokaza o tem, da bi se bil tožitelj svoji pravici odrekel, ker je priča sumna, in ker iz njene ter iz izpovedi N. V. izhaja, da sta se tožitelj in prvotoženec še dalje prepirala in v prepiru se razšla. Dalje so priče F. K., F. Kov. in L. P. potrdile, da sta tožitelj in prvotoženec meseca maja glede žage zopet prepirala se in da je takrat prvotoženec tožitelja večkrat vprašal, koliko bi on zahteval za svoj delež pri žagi, da se pa v ceni nista mogla dogovoriti. Vse to bi ne bilo nikakor doumno, ko bi bil tožitelj podaril prvotožencu žago, oziroma svoj delež. Zategadelj je bilo potrditi razsodbo višjega deželnega sodišča v Gradci.

Dr. J. Hrašovec.

Kazensko pravo.

O stroških v kazenski pravdi.

I.

V kazenski pravdi zoper J. Š-a., zaradi prestopka proti varnosti časti po § 491. kaz. zak. bil je obtoženec po smislu obtožbe krivim spoznan in obsojen v denarno kazen. Pritožili sta se obe stranki in sicer zasebni obtožitelj zaradi izreka o kazni (ker mu je bila kazen premajhna), obtoženec pa zaradi izreka o krivdi in kazni. Obtoženec navedel je v svojem vzklicnem spisu in v poznejšjih prošnjah nove dokaze, sosebno mnoge nove priče, katere so se tudi res vse zaslišale. Prav tako navedel je zasebni obtožitelj v posebnih prošnjah mnoge nove priče, katere bi naj ovrogle izpovedi nasprotnikovih novih prič.

Pri vzklicni obravnavi bila je prva razsodba povse potrjena in izreklo se je, da mora stroške vzklicnega postopanja vsaka trpeti sama zase.

Zasebni obtožitelj prosil je potem pri prvem sodniku, da se mu naj odmerijo vsi stroški kazenske pravde, razun onih stroškov, ki so mu narasli po njegovi brezuspešni pritožbi zaradi izreka o kazni.

Okr. sodišče v K. je z odlokom s 16. majnika 1891, št. 400, odmerilo in priznalo stroške prve instance, ne pa tudi stroškov druge instance in sicer glede na jasno razsodbo okrožnega sodišča v C. z dne 31. decembra 1890, št. 19181.

Proti rečenemu odloku pritožil se je zasebni obtožitelj ter je okrožno sodišče v C. pritožbo uslišalo in prvemu sodniku ukazalo, da naj tudi odmeri in prizna stroške druge instance, in sicer zategadelj, ker je po § 390. kaz. pr. r. za tiste posebne stroške kateri se napravijo, če se je kdo poprijel rednega pravnega sredstva, odgovoren tist, kdor se je sredstva poprijel, ako je ostalo brez uspeha, ker je po tem takem dodatek glede stroškov v razsodbi z 31. decembra 1890, št. 19181, le tako razumeti, da mora plačati vsaka stranka one stroške, katere je sama povzročila, ker je nadalje obtoženec vse one, od tožitelja navedene stroške druge instance povzročil in bi se bila pritožba zasebnega obtožitelja zaradi, premajhne kazni lahko brez stroškov odbila v nejavni seji, in ker

naposled zasebni obtožitelj itak ni zahteval stroškov za svojo brezuspešno pritožbo.

II.

V kazenski pravdi zoper M. V. zaradi prestopka proti varnosti časti bil je ta z razsodbo okrajnega sodišča v Sl. G. 21. septembra 1890, št. 1222, spoznan krivim prestopka proti varnosti časti po §§ 487, 488, 489, 491, 496 kaz. zak. ker je bil zasebnega obtožitelja v ovadbi, višjemu oblastvu poslani, razžalil; bil je obsojen v denarno kazen 50 gld., ter glede na § 389. kaz. pr. r. v povrnitev stroškov. Proti tej obsodbi pritožila sta se zasebni tožitelj zaradi izreka o kazni, a obtoženec zaradi izreka o pravdi in kazni.

Okrožno sodišče v C. je pri vzklicni obravnavi dne 15. januarja 1891, št. 476 iz leta 1890. vzklicu obtoženca po nekaj ugodilo in ga je krivim spoznalo prestopka proti varnosti časti po § 488. in 491. kaz. zak. Vse razžaljive izraze, katere je prvi sodnik smatral za kaznive, potrdilo je tudi okrožno sodišče ter le izreklo, da v teh izrazih drugih prestopkov ne nahaja razun prestopka po §§ 488. in 491. kaz. zak. Obe pritožbi zaradi izreka o kazni bili sta kot neosnovani zavrženi, in izreklo je naposled okrožno sodišče, da se obtoženec po smislu § 390. kaz. pr. r. odveže stroškov druge instance. Razlogi za ta izrek bili so ti, da je bila pritožba obtoženčeva po nekaj uslišana, in torej ni ostala brez uspeha, da pa na drugi strani pritožba zasebnega obtožitelja, ki bi se bila lahko v nejavni seji rešila, ni povzročila nobenih stroškov.

O p o m n j a. Očividno je, da je bil uspeh pritožbe, katero je obtoženec podal, le navidezen, ker je okrožno sodišče razsodbo glede krivde in kazni potrdilo, a le kvalifikacijo nekoliko predrugačilo; zasebni obtožitelj je zmagal, a moral po tem takem venderle trpeti stroške, akoprav je tožil po pravici. Bolje bi bilo po zakonu, da bi se bila razsodba glede stroškov glasila tako, kakor v slučajih pod I.

Dr. J. Hrašovec.

